

- 2) подання документів для вчинення нотаріальної дії, які суперечать закону або містять відомості, що порочать честь і гідність громадян;
- 3) суперечність цілям, указаним у статуті чи положенні правочину, що укладається від імені юридичної особи;
- 4) якщо вчинення дії взагалі не входить до компетенції нотаріальних органів.

До другої групи підстав відмови відносять:

- 1) звернення за вчиненням нотаріальної дії не до того нотаріуса чи посадової особи, які мають право вчинити цю нотаріальну дію;
- 2) звернення за вчиненням нотаріальної дії недієздатної особи;
- 3) звернення за вчиненням нотаріальної дії представника, який не має необхідних повноважень;
- 4) звернення за вчиненням нотаріальної дії особи, яка знаходиться в стані афекту, алкогольного чи наркотичного сп'яніння.

Правовою гарантією дотримання нотаріусом чи іншою посадовою особою, яка вчиняє нотаріальні дії, принципу законності є передбачена ст. 50 Закону України «Про нотаріат» можливість оскаржити їх дії або відмову у вчиненні нотаріальної дії до суду. Право на оскарження нотаріальної дії або відмови у її вчиненні, нотаріального акта має особа, прав та інтересів якої стосуються такі дії чи акти.

Проблеми, що виникають при розгляді судами справ за скаргами на нотаріальні дії або відмову в їх вчиненні, потребують певного узагальнення з метою одностайного та узгодженого підходу до вирішення зазначених категорій справ.

Достдар Р. М.

*ВСП «Миколаївський інститут права» Національного університету
«Одеська юридична академія», доцент кафедри цивільно-правових дисциплін,
кандидат юридичних наук, доцент*

СТАНОВЛЕННЯ ТА РОЗВИТОК РЕЧОВОГО ПРАВА В ЄВРОПІ

Одним із основних інститутів цивільного права є інститут речового права, за яким забезпечується задоволення інтересів уповноваженої особи шляхом безпосереднього впливу на річ без сприяння інших осіб. Речові відносини завжди були одним із центральних об'єктів дослідження в цивільному праві. Історико-правові дослідження засвідчують, що тільки ті держави, у яких речове право визначає всі інші відносини та перебуває у центрі правової системи, претендують називатися правовими і демократичними.

Конституцією України закріплений головний обов'язок держави – утвердження та забезпечення прав і свобод людини. Повага та забезпечення прав людини є одним із керівних напрямків діяльності і Європейського Союзу відповідно до цілей та принципів цієї організації, закріплених в установчих договорах. Речове право є, напевне, найпоширенішим, адже справу з речами людство має кожного дня, і потребує належного захисту

з боку держави. Серед українських науковців цій проблематиці приділяли увагу Є. Харитонов, С. Погрібний, Л. Заблоцька, О. Дмитренко, Н. Шишкова, О. Усенко, А. Федорова, А. Юдківська та інші.

Відродження речового права в законодавстві України почалося з розробки та прийняття Цивільного кодексу України, книга третя якого має назву «Право власності та інші речові права».

Речове право – це право, яке забезпечує задоволення інтересів уповноваженої особи шляхом впливу на річ без участі інших осіб. Тобто задоволення інтересів власника здійснюється шляхом взаємодії з належними йому речами при забезпеченні відповідної поведінки з боку третіх осіб.

Проаналізував як вітчизняну, так і світову літературу щодо становлення та розвитку речового права, в цьому процесі, необхідно особливу увагу звернути на римське право, яке стало взірцем для запозичення правових конструкцій; Цивільний Кодекс Наполеона та Німецьке цивільне Уложення, як першим кодифікаціям цивільного права, де речове право займає неабияке місце. В результаті дослідження було виявлено, що європейська наука розвивалася на основі рецепційованого римського права. Це пов'язано з тим, що римське право є однією з підвалин сучасної європейської цивілізації, а від того, наскільки великим буде вплив римського права в Україні, значною мірою залежить готовність нашої держави до інтеграції в європейську спільноту.

Римська юриспруденція відзначалася не лише теоретичною ґрунтовністю, а й практичною загостреністю. Тільки на основі розв'язання окремих казусів, конкретних практичних висновків було розроблено загальні правові теорії, науково пояснено багато юридичних явищ, в тому числі і у речовому праві.

Романо-германська правова сім'я сформувалася на базі модернізованого римського і місцевого звичаєвого права та є найбільш розповсюдженою на Європейському континенті. Безспірним фактом є те, що осередком розвитку романо-германського типу правової системи є Континентальна Європа.

На сьогоднішній день право романо-германського типу правової системи знаходиться в стані розвитку. Дедалі ширше використовується судова практика і юридичні прецеденти, які притаманні англо-американському праву. Підґрунтям розвитку системи романо-германського права служили загальна культура і традиції країн континентальної Європи.

До кінця XIX ст. в Німеччині римське право було невичерпним джерелом і класичним зразком для створення норм німецького права. Зокрема, вплив римського права позначився на структурі Німецького цивільного Уложення. Його фундамент становило те німецьке право, в якому асимілювались досягнення римської правової форми.

Найширше використали римське право укладачі класичного кодексу Наполеона 1804 р. Кодекс, як і римське класичне право, містить чіткі,

лаконічні формулювання, написаний простою мовою. Вирішуючи окремі питання права, зокрема, право власності, інші речові права, кодекс прямо повторює римське класичне право.

Вплив римського приватного права також має місце в українському національному законодавстві. У період, коли відбувається трансформація правової системи України у правову систему романо-германського типу, неабияке значення мають дослідження з римського права. Одне із речових прав – право власності – детально розроблене римськими юристами. Основні види речових прав відомі ще з часів римського права і навіть термінологічно з ним пов'язані. Зокрема, сервітут, емфітевзис, суперфіцій термінологічно та нормативно оформилися у римському приватному праві і за своїм основним призначенням та суттю докорінних змін при закріпленні положеннями актів сучасного цивільного законодавства України та країн Європи не зазнали.

Отже, можливо зробити висновок, що, враховуючи рецепцію римського права більшістю економічно розвинутих країн світу, ці детально розроблені римськими юристами інститути з урахуванням деяких змін та доповнень, які обумовлені сучасним високим рівнем розвитку законодавства, що регулює відносини у всіх найбільш важливих сферах суспільного буття, використовуються їх правовими системами і в сучасних умовах.

Потреби цивільного обороту та досвід застосування інституту речового права у інших розвинених країнах світу обумовили законодавче закріплення у Цивільному кодексі України права особи здійснювати певний комплекс юридичних можливостей стосовно свого чи чужого майна, які полягають у безпосередньому пануванні над річчю і використанні у тому чи іншому відношенні її корисних властивостей.

Необхідно вказати на виняткову роль в цьому процесі римського права, яке зберегло величезне значення протягом низки століть, й це пояснюється тим, що римське право було найбільш розробленою формою права. Це обумовило можливість його пристосування до товарно-грошових відносин, що зароджувалися в надрах феодальної Європи, де почався процес створення перших кодифікацій цивільного права.

Черногор Н. В.

*Національний університет «Одеська юридична академія»,
доцент кафедри цивільного права, кандидат юридичних наук*

ДЕЯКІ ПИТАННЯ ЩОДО ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ СПАДКОЄМЦІВ ЗА БОРГИ СПАДКОДАВЦЯ ЗА ЦИВІЛЬНИМ ЗАКОНОДАВСТВОМ УКРАЇНИ

На сьогодні важливою та такою, що одержала неоднакове розуміння є норма ст. 1282 ЦК України – «обов'язок спадкоємців задовольнити вимоги кредитора». Приймаючи спадщину спадкоємець може навіть і не